

* แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง

วัฒนกิจ พรหมทอง^{1*} ญาณิศา บุญจิตร²

¹นักศึกษาลัทธิศาสตร์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

²อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

*Corresponding author e-mail: wattanakit03@gmail.com Tel. 080-5362368

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 2) สร้างแนวทางการพัฒนาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 3) เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี ดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้บริหารและครูโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง จำนวน 28 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารสถานศึกษาจากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 3 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนนิคมสร้างตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก และลำดับความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนนิคมสร้างตนเองที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือด้านการวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ รองลงมาคือด้านการเผยแพร่และขยายผล และด้านข้อมูลและสารสนเทศ ตามลำดับ และ 2) แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีแนวทางการพัฒนาด้านข้อมูลและสารสนเทศ 3 ประเด็น ด้านการวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ 5 ประเด็น ด้านการจัดการที่เน้นพัฒนาครูและนักเรียน 3 ประเด็น ด้านการติดตามผลการนิเทศ 4 ประเด็น และด้านการเผยแพร่และขยายผล 4 ประเด็น 3) ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาการนิเทศ; การนิเทศภายใน; ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

* Received: 2025-10-01, Revised: 2025-11-13, Accepted: 2025-11-27

Guidelines for the Development of Supervision in Educational Institutions Using the Professional Learning Community Process of Nikhom Sang Ton Eng School

Wattanakit Phromthong^{1*} Yanisa Boonchit²

Master of Education Program in Educational Administration, Suratthani Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: wattanakit03@gmail.com Tel. 080-5362368

Lecturer of Faculty of Education, Suratthani Rajabhat University

ABSTRACT

This research aims to 1) study the necessity needs (Needs Assessment) for internal school supervision at Nikhom Sang Ton Eng School 2) construct guidelines for developing internal school supervision using the Professional Learning Community (PLC) process at Nikhom Sang Ton Eng School; and 3) evaluate the developed guidelines. A mixed-methods research design was employed. The study targeted 28 administrators and teachers at Nikhom Sang Ton Eng School, selected using a specific sampling technique. The quantitative data were collected using a questionnaire focusing on the current and desired states of supervision, and analyzed using the mean, standard deviation and the Needs Imperative Index (NPG). The qualitative phase involved in-depth interviews with three school administrators from institutions identified as having best practices, selected using purposive sampling. The data were collected using an interview protocol and analyzed through content analysis.

The research findings revealed the following 1) The current state of internal school supervision at Nikhom Sang Ton Eng School was at a moderate level, while the desired state was at a high level. The most critical necessity needs for internal supervision, ranked by the NPG, were strategic supervision planning, followed by dissemination and scaling up and data and information. 2) The developed guidelines for internal school supervision utilizing the PLC process comprised strategies across five aspects. Data and Information, Strategic Supervision Planning, Management focused on teacher and student development, Supervision Follow-up , and Dissemination and Scaling Up. 3) The evaluation of the developed guidelines indicated that the overall appropriateness and feasibility, as well as those of individual aspects, were at the highest level.

Keywords: Guidelines for developing supervision; internal supervision; professional learning community

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 3 ว่าด้วยการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพที่ตนมีอยู่ นอกจากนี้ ยังเน้นย้ำให้สถานศึกษาทุกระดับสามารถจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน พร้อมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างไม่จำกัดเวลาและสถานที่ มีระบบการวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ และมีระบบการผลิตและพัฒนาครูให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งได้ระบุในมาตรา 6 ว่า การจัดการศึกษาต้องมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในมาตรา 22 ได้กำหนดให้กระบวนการจัดการศึกษาต้องถือว่าผู้เรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และต้องส่งเสริมให้พัฒนาได้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติจริง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุนประสานงานนิเทศภายใน ควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมินผล รวมถึงการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา (Hoy and Cecil, 2001)

การนิเทศการศึกษาเป็นภารกิจที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาการศึกษาในทุกยุคสมัย เนื่องจากสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง มีการเพิ่มพูนความรู้ในศาสตร์แขนงต่าง ๆ อย่างไม่หยุดยั้ง และแนวคิดใหม่ ๆ เกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ก็เกิดขึ้นตลอดเวลา ส่งผลให้การจัดการศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การนิเทศการศึกษาจึงทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์กรทางการศึกษา ควบคุมและกำกับให้การดำเนินงานเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ทั้งยังช่วยพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้มีคุณภาพสูงขึ้น ด้วยการชี้แนะจากผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างสัมฤทธิ์ผล การนิเทศศึกษายังมีบทบาทในการส่งเสริมให้ครูมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องแม้ในสถานการณ์การทำงานจริง (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2554)

จากบริบทการศึกษาปัจจุบันพบว่า บุคลากรครูส่วนใหญ่มีความรู้ ความสามารถ และมีความเข้าใจในสภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาเป็นอย่างดี ครูสามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้ความร่วมมือและความตั้งใจจริงของบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งการส่งเสริมการนิเทศภายในอย่างมีระบบ จะยิ่งเสริมสร้างบรรยากาศของความสามัคคี การช่วยเหลือเกื้อกูล และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดได้อย่างแท้จริง (พุทธชาติ แสนอุบล, 2561) อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การนิเทศภายในมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและตอบสนองต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในปัจจุบัน การนำกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) มาใช้จึงเป็นแนวทางที่สำคัญ เนื่องจากกระบวนการ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เน้นการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สังเกตชั้นเรียน และสะท้อนผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ภายใต้เป้าหมายร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและเสริมสร้างสมรรถนะวิชาชีพของครูไปพร้อมกัน การบูรณาการแนวทางนิเทศภายในกับกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จึงนับเป็นกลยุทธ์ที่สามารถเสริมพลังการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิผล การนำกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มาใช้ในการขับเคลื่อนการนิเทศภายในสถานศึกษาจึงถือเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

อย่างยั่งยืน กระบวนการดังกล่าวช่วยส่งเสริมการรวมตัวและสร้างพลังการทำงานร่วมกันระหว่างครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริม "ปฏิสัมพันธ์" และลด "ความโดดเดี่ยว" ของครูในการปฏิบัติงาน ทำให้ครูมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แก้ไขปัญหาการเรียนการสอนร่วมกัน และพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ในทิศทางเดียวกัน (Sergiovanni, 1998)

ในระดับนโยบาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยได้กำหนดแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563–2565) รวมถึงนำนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการมาปรับใช้ในแนวทางการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความมีประสิทธิภาพและความยั่งยืนในการจัดการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1, 2566) โดยเฉพาะในด้านคุณภาพการเรียนรู้ นโยบายที่ 8 ของสำนักงานเขตพื้นที่ฯ ได้เน้นการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วม และเกิดปฏิสัมพันธ์อย่างแท้จริง ผ่านการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ (Active Learning) อีกทั้งยังส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและบุคลากรผ่านกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) และกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ควบคู่กับการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติอย่างแท้จริง

โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง เป็นโรงเรียนขยายโอกาสขนาดกลาง ซึ่งอยู่ภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มีสภาพของกระบวนการนิเทศภายในคือ ขาดการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการนิเทศภายใน ครูไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศ ขาดการนำข้อเสนอแนะจากการนิเทศมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน อีกทั้งกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนนิคมสร้างตนเองยังขาดการมีส่วนร่วมและการปฏิสัมพันธ์ของครูด้วยกัน จึงทำให้ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องการจัดการเรียนการสอน ทั้งยังไม่สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดที่กล่าวมาข้างต้น

ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งหมายในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง เพื่อจัดทำแนวทางที่มีความเหมาะสม เป็นไปได้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาในระดับชาติ และสอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาทางการศึกษาทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากลอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง
2. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง
3. เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ผู้บริหาร คณะครู โรงเรียนนิกมสร้างตนเอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 28 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยผู้อำนวยการ โรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอนในระดับปฐมวัย ชั้นอนุบาล 1 – 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบทางการนิเทศภายในสถานศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนนิกมสร้างตนเอง

2.2 การนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาที่เป็นที่ยอมรับและเป็นแบบวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

3.1 โรงเรียนนิกมสร้างตนเอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

3.2 โรงเรียนต้นแบบทางการนิเทศการศึกษาได้แก่

1) โรงเรียนบ้านโพหวาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

2) โรงเรียนวัดขจรบำรุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

3) โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะดำเนินการวิจัยในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2567 – เมษายน พ.ศ. 2568

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิกมสร้างตนเอง ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 ดำเนินตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนนิกมสร้างตนเอง ดำเนินการโดยเริ่มจากสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในสถานศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ จากนั้นนำข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) โดยนำข้อมูลผลการศึกษามาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียน

นิคมสร้างตนเอง โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ คือ 0.91 และ 0.97 ตามลำดับ

กลุ่มเป้าหมาย

- ผู้บริหาร คณะครู โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 28 คน

ระยะที่ 2 ดำเนินตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สร้างแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง โดยการศึกษาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จากสถานศึกษาที่เป็นที่ยอมรับและเป็นแบบวิถีปฏิบัติที่ดี เพื่อให้ได้แนวทางโดยนำผลในระยะเวลาที่ 1 มาสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อไปศึกษาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา จากสถานศึกษาที่เป็นที่ยอมรับและเป็นแบบวิถีปฏิบัติที่ดี จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน โดยเป็นตำแหน่งผู้บริหารทั้ง 3 คน ผู้วิจัยส่งเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เอกสาร ร่องรอยการปฏิบัติงานรวมทั้งการสังเกตสถานศึกษาที่เป็นที่ยอมรับและเป็นแบบวิถีปฏิบัติที่ดี ในการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลมาสร้างแนวทางและคู่มือการดำเนินงาน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งใช้คำถามที่ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปและความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อ จากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC แล้วคัดเลือกค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.5 ขึ้นไปให้ผู้ให้ข้อมูล

- ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 คน เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียนในการศึกษาวิถีปฏิบัติที่ดีดังนี้

1. เป็นโรงเรียนคุณภาพ
2. เป็นโรงเรียนที่มีผลการนิเทศติดตามการนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับดีเยี่ยม
3. เป็นโรงเรียนที่มีผลวิถีปฏิบัติที่ดี ในเรื่องการนิเทศภายใน หรือกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ระยะที่ 3 ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง โดยผู้วิจัยนำแนวทางและคู่มือการดำเนินงานตามแนวทางที่ได้จากระยะที่ 2 มาสร้างแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย วิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง และนำข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือ โดยร่างข้อคำถามของแบบประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง จากนั้นนำแบบประเมินไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของคำถามแต่ละข้อ จากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC แล้วคัดเลือกค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.5 ขึ้นไป จากนั้นนำแบบประเมินที่ผ่านการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง คือ 0.90 และ 0.94 ตามลำดับ

กลุ่มเป้าหมาย

- ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 เมื่อคำนวณหาลำดับความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือด้านการวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ ($PNI_{modified} = 0.448$) รองลงมาคือด้านการเผยแพร่และขยายผล ($PNI_{modified} = 0.434$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง

ข้อ	รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	อันดับ
			S.D.	แปลผล		S.D.	แปลผล		
1	ข้อมูลและสารสนเทศ	3.14	0.59	ปานกลาง	4.31	0.61	มาก	0.376	3
2	การวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์	2.94	0.50	ปานกลาง	4.25	0.58	มาก	0.448	1
3	การจัดการที่เน้นพัฒนาครูและนักเรียน	3.12	0.54	ปานกลาง	4.19	0.56	มาก	0.341	4
4	การติดตามผลการนิเทศ	3.53	0.54	มาก	4.56	0.48	มากที่สุด	0.294	5
5	การเผยแพร่และขยายผล	3.08	0.52	ปานกลาง	4.42	0.53	มาก	0.434	2
เฉลี่ยรวม		3.16	0.54	ปานกลาง	4.35	0.55	มาก	0.375	

2. แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง

ผลการศึกษาดูงานด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา โดยนำผลการศึกษาค่าดัชนีความ

ต้องการจำเป็น ไปสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา ซึ่งจำแนกเป็น 5 ประเด็น และผู้วิจัยได้นำผลการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์ออกมาเป็นแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางแสดงผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง

ข้อ ที่	องค์ประกอบของการ นิเทศภายใน	แนวทางการพัฒนา
1	ด้านข้อมูลและ สารสนเทศ	<ol style="list-style-type: none"> ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการสร้างระบบข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยและใช้งานได้จริง พัฒนาครูด้วยการอบรมการใช้เทคโนโลยีและร่วมกันจัดทำคู่มือการนิเทศ จัดประชุม นำข้อมูลมาสะท้อนปัญหาและวางแผนการนิเทศ
2	ด้านการวางแผนนิเทศ อย่างมียุทธศาสตร์	<ol style="list-style-type: none"> ประชุมเชิงปฏิบัติการวางแผนยุทธศาสตร์ กำหนดกรอบเป้าหมายการนิเทศให้สอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัด แต่งตั้งคณะนิเทศและรูปแบบการนิเทศที่สอดคล้องกับบริบท ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และออกแบบแผนการนิเทศร่วมกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำคู่มือการนิเทศภายในสถานศึกษา ตารางการปฏิบัติงานนิเทศภายในและดำเนินการตามปฏิทินการนิเทศของสถานศึกษา
3	ด้านการจัดการที่เน้น พัฒนาครู และนักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูต้นแบบแนะนำ แลกเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกให้ครูทุกคน ผู้บริหารเข้าร่วมการนิเทศการสอนของครูที่ใช้วิธีการสอนแบบ Active Learning
4	ด้านการติดตามผลการ นิเทศ	<ol style="list-style-type: none"> ดำเนินการนิเทศแบบพี่เลี้ยง (Mentoring) ใช้เครื่องมือสังเกตชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ ประชุมวิเคราะห์และสะท้อนผลหลังการนิเทศ (Reflection) มีการติดตามและประชุมสะท้อนผลอย่างมีทิศทางโดยผู้บริหาร
5	ด้านการเผยแพร่และ ขยายผล	<ol style="list-style-type: none"> จัดแสดงผลงานครูที่เกิดจากกระบวนการ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการนิเทศภายใน สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน จัดทำแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) ผลงานครูที่เกิดจากการดำเนินการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการนิเทศ ส่งเสริมขวัญกำลังใจแก่ครูผู้มีผลงานดีเด่น

3. ผลประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 ในขณะที่ผลประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางแสดงผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมของแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง

ข้อ	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
			S.D.	แปลผล		S.D.	แปลผล
1	ข้อมูลและสารสนเทศ	4.67	0.52	มากที่สุด	4.33	0.52	มาก
2	การวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์	4.64	0.47	มากที่สุด	4.64	0.47	มากที่สุด
3	การจัดการที่เน้นพัฒนาครูและนักเรียน	4.53	0.55	มากที่สุด	4.73	0.48	มากที่สุด
4	การติดตามผลการนิเทศ	4.65	0.50	มากที่สุด	4.75	0.47	มากที่สุด
5	การเผยแพร่และขยายผล	4.60	0.47	มากที่สุด	4.58	0.51	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.62	0.51	มากที่สุด	4.61	0.49	มากที่สุด

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนว่าการดำเนินงานด้านการนิเทศภายในแม้มีการดำเนินการในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมายในระดับที่สถานศึกษาต้องการอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในบางด้านที่พบว่ามีดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับค่อนข้างสูง คือ ด้านการวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ การเผยแพร่และขยายผลและด้านข้อมูลและสารสนเทศตามลำดับ ผลการศึกษานี้ผู้วิจัยเห็นว่า สถานศึกษายังมีข้อจำกัดในเรื่องการกำหนดเป้าหมายร่วมของการนิเทศ และระบบการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผนและพัฒนาครูอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะความจำเป็นในการมีระบบที่เอื้อให้เกิดการสื่อสารแบบสองทาง การมีส่วนร่วมของครู และการนิเทศที่ยืดหยุ่นสอดคล้องกับสภาพจริงในห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธิดารัตน์ หัตถมา (2566) ที่มีผลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ การเผยแพร่และขยายผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ ที่สถานศึกษาต้องการให้ผลของการนิเทศสามารถนำไปใช้ประโยชน์จริง และถูกถ่ายทอดต่อครูในระดับต่าง ๆ อย่างชัดเจนเป็นระบบ ในทำนองเดียวกัน นวรัตน์ วดี ชินอัครวัฒน์ และคณะ (2566) ก็พบว่า สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในโรงเรียนในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยความต้องการจำเป็นที่เด่นชัดที่สุดคือด้านข้อมูลและสารสนเทศ และ การวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับผลของการวิจัยในครั้งนี้ ที่พบว่าสถานศึกษายังต้องการระบบข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน เชื่อมโยงได้จริง และมีการจัดการที่สอดคล้องกับนโยบายและบริบทของโรงเรียน นอกจากงานวิจัยในประเทศ ยังมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาในต่างประเทศ เช่น งานของ Nguyet, L.D. and Wilson, K.G. (2022) ที่ศึกษาในไต้หวัน พบว่าการเข้าร่วมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อย่างต่อเนื่องช่วยส่งเสริมให้ครูสามารถออกแบบหลักสูตรร่วมกัน และสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีระบบ โดยการวางแผนร่วมและใช้ข้อมูลผลลัพธ์ของผู้เรียนมาเป็นฐานในการพัฒนาจึงถือเป็นแกนกลางของกระบวนการนิเทศที่ประสบผลสำเร็จ ในขณะเดียวกัน Preast, J.L. and Burns M.K. (2019) ในฟิลิปปินส์ ได้นำเสนอแนวคิด “Instructional Supervision through ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการนิเทศที่ประสบผลสำเร็จต้องประกอบด้วย การวางแผนที่ชัดเจน การมีเป้าหมายร่วม และการติดตามผลอย่างมีส่วนร่วม โดยเฉพาะรูปแบบ “Learning Action Cell” ที่เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูในโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยมีลักษณะใกล้เคียงกับแนวทางที่โรงเรียนนิคมสร้างตนเองต้องการหรือพึงประสงค์

2. แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง ด้านข้อมูลและสารสนเทศ คือ การส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการสร้างระบบข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย โดยจัดให้มีการอบรมเทคโนโลยี จัดทำคู่มือการเก็บข้อมูล และใช้เวทีประชุมเป็นพื้นที่สะท้อนข้อมูลกลับเพื่อวางแผนการนิเทศ จากผลการศึกษานี้ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางการพัฒนาสามารถนำไปพัฒนาได้จริง เนื่องจากบริบทแต่ละโรงเรียนมีข้อมูลและสารสนเทศที่ต้องบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ และสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ได้สะดวก ซึ่งผลการวิจัยในส่วนนี้ สอดคล้องกับงานของ นวรัตน์วดี ชินอัครวัฒน์ และคณะ (2566) ซึ่งระบุว่า การมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ และครูสามารถเข้าถึงและใช้ข้อมูลร่วมกันได้อย่างสะดวก เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพการนิเทศภายในและการพัฒนาครู นอกจากนี้ยังเห็นได้ว่า Nguyet, L.D. and Wilson, K.G. (2022) ก็พบว่า การที่ครูมีโอกาสสะท้อนข้อมูลผลการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่าน ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ช่วยให้การออกแบบการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับบริบทมากยิ่งขึ้น

2.2 แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง ด้านการวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ คือ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมวางแผนนิเทศ กำหนดเป้าหมายที่สอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัด จัดทำคู่มือการนิเทศและปฏิทินการปฏิบัติงานให้มีความชัดเจน พร้อมส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการออกแบบแผนการนิเทศ โดยวิธีการพัฒนาได้แก่ การเรียนรู้กลุ่ม การประชุม และการจัดทำคู่มืออย่างมีส่วนร่วม ผู้วิจัยเห็นว่า การวางแผนอย่างมีส่วนร่วมและบูรณาการข้อมูลจากทุกฝ่าย เป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้การนิเทศมีทิศทางชัดเจนและสามารถติดตามผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานของ ธิติรัตน์ หัตถมา (2566) ที่ชี้ให้เห็นว่าด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อคุณภาพของการนิเทศ และควรดำเนินการโดยเปิดโอกาสให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย ตลอดจนการกำหนดกิจกรรม ทั้งนี้ Preast, J.L. and Burns M.K. (2019) ก็เสนอว่าการวางแผนอย่างมีทิศทางร่วมภายใต้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จะส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครูอย่างยั่งยืน และช่วยให้การนิเทศภายในเกิดผลต่อผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง ด้านการจัดการที่เน้นพัฒนาครูและนักเรียน คือ อบรมครูด้านการใช้เทคโนโลยี การให้ครูต้นแบบแลกเปลี่ยนแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการที่ผู้บริหารมีบทบาทร่วมในการนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนาครูผ่านการเรียนรู้แบบพี่เลี้ยงและโค้ชซึ่งเป็นวิธีการที่ตรงประเด็นและตอบใจต่อการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานของ สถาพร สมอุทัย (2564) ที่พัฒนารูปแบบการนิเทศด้วยกระบวนการ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูระดับประถมศึกษา โดยเน้นให้ครูมีส่วนร่วมในวง ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่มีพี่เลี้ยง และการให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของโรงเรียนนิคมสร้างตนเองที่เน้นบทบาทของครูต้นแบบและผู้นิเทศแบบมีส่วนร่วม

2.4 แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง ด้านการติดตามผลการนิเทศ คือ การใช้ระบบนิเทศแบบพี่เลี้ยง การออกแบบเครื่องมือสังเกตชั้นเรียน การประชุมสะท้อนผลหลังนิเทศ และการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยเห็นว่า การติดตามผลการนิเทศที่มีความต่อเนื่อง มีระบบข้อมูล และสะท้อนผลร่วมกับครู จะทำให้เกิดการปรับปรุง

และพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานของธิดารัตน์ หัตถมา (2566) ที่เสนอให้มีการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การกำหนดเป้าหมายร่วม และมีระบบรายงานผลต่อเนื่องเพื่อพัฒนาอย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังเห็นความเชื่อมโยงกับแนวทางของ Belinda, G. and Nick, H. (2022) ที่ระบุว่า การนิเทศแบบมีขั้นตอนที่ชัดเจนและมีระบบประเมินผลย้อนกลับ จะเพิ่มประสิทธิภาพของการพัฒนาครูได้มากขึ้น

2.5 แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง ด้านการเผยแพร่และขยายผล คือ การจัดนิทรรศการผลงานครู การจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน การสร้างเครือข่าย ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ระหว่างโรงเรียน และการมอบเกียรติบัตรเชิดชูผลงาน ผู้วิจัยเห็นว่า การเผยแพร่และเชิดชูผลงานครูจะส่งเสริมความภาคภูมิใจ และสร้างแรงบันดาลใจให้ครูต่อยอดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังช่วยขยายผลเชิงระบบให้โรงเรียนมีวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันที่เข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ธิดารัตน์ หัตถมา (2566) ที่เสนอว่าการเผยแพร่ผลการนิเทศควรดำเนินการผ่านระบบออนไลน์ จัดนิทรรศการ และสร้างแรงจูงใจแก่ครู โดยเฉพาะการใช้ผลงานจากกระบวนการ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการสร้างความร่วมมือเชิงเครือข่าย

3. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้าน ข้อมูลและสารสนเทศ รองลงมาคือ ด้านการวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการจัดการที่เน้นพัฒนาครูและนักเรียน ผลประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการติดตามผลการนิเทศ รองลงมาคือ ด้านการจัดการที่เน้นพัฒนาครูและนักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้าน ข้อมูลและสารสนเทศ

ผู้วิจัยเห็นว่าความเหมาะสมของแนวทางนี้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง ซึ่งต้องการระบบข้อมูลที่ทันสมัยและมีส่วนร่วม เพื่อตอบสนองการตัดสินใจในการวางแผนการนิเทศเชิงกลยุทธ์ได้อย่างแม่นยำ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวรัตน์วี ชินอัครวิวัฒน์ และคณะ (2566) ซึ่งได้พัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้องค์ประกอบของ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และพบว่า แนวทางดังกล่าวได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิว่ามี ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมาก ในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการวางแผนและการสะท้อนผล ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนการนิเทศภายในอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิดารัตน์ หัตถมา (2566) ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีองค์ประกอบ 5 ด้าน และได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิว่ามี ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นแนวทางที่มีโครงสร้างชัดเจน ครอบคลุมกระบวนการตั้งแต่การจัดทำฐานข้อมูล จนถึงการเผยแพร่ผลงาน สามารถตอบโจทย์ความต้องการของสถานศึกษาได้อย่างแท้จริง นวรัตน์วี ชินอัครวิวัฒน์ และคณะ (2566) ยังเสนอแนวทางการนิเทศที่ได้รับการประเมินว่ามี ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านข้อมูลและสารสนเทศ การเผยแพร่ผล และการติดตามผลการนิเทศ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของผู้วิจัยในครั้งนี้ที่พบว่าด้านข้อมูลและสารสนเทศเป็นด้านที่ครูให้ความสำคัญในระดับสูง ในขณะที่ด้วยกัน ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า ด้านการจัดการที่เน้นพัฒนาครูและนักเรียนเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในด้านความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาครูที่บูรณาการระหว่างกรณีศึกษากับกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อนำไปปรับใช้กับกรณีศึกษาในสถานศึกษา
2. ควรออกแบบงานวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นการมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานในสถานศึกษา
3. ควรออกแบบการวิจัยเชิงเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแนวทาง เพื่อศึกษาความสามารถในการนำแนวทางไปพัฒนาที่และปรับใช้ในการดำเนินการในสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้ได้สร้างแนวทางการพัฒนากรณีศึกษาในที่บูรณาการหลักการนิเทศแบบกัลยาณมิตรเข้ากับกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อย่างเป็นระบบ แนวทางดังกล่าวเน้นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ร่วมกันภายในโรงเรียน ซึ่งต่างจากการนิเทศแบบเดิมที่เน้นการประเมิน องค์ความรู้ที่ค้นพบคือการขับเคลื่อน ให้ประสบความสำเร็จต้องเริ่มจากการสร้างความเข้าใจและยอมรับในบทบาทของผู้ถูกนิเทศในฐานะเพื่อนร่วมเรียนรู้ ทำให้เกิดการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับบริบทเฉพาะของโรงเรียนอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- ธิดารัตน์ หัตถมา. (2566). แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์ เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นวรรตน์วดี ชินอัครวัฒน์ และคณะ. (2566). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พุทธชาติ แสนอุบล. (2561). สภาพ ปัญหา และแนวทางการปรับปรุงการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 15(70), 171-181.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2554). การนิเทศการศึกษา *Education Supervision*. สงขลา. เทมการ พิมพ์.
- สถาพร สมอุทัย. (2564). การนิเทศการศึกษา หนึ่งตัวช่วยในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(3), 275-288.
- Belinda, G. and Nick, H. (2022). Professional Learning in Clinical Supervision. Highlighting Knowledge Work. *Journal of Workplace Learning*, 34(5), 405-417.
- Hoy, W.K. and Cecil, G.M. (2001). *Education Administration: Theory, Research and Practice*. 6th ed. Boston : McGraw-Hill.
- Nguyet, L.D. and Wilson, K.G. (2022). Status of Professional Learning Communities in Developing Countries: Case of Vietnam and Uganda. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 11(1), 61-68.
- Prest, J.L. and Burns, M.K. (2019). Effects of Consultation on Professional Learning Communities. *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 29(2), 206-236.
- Sergiovanni, T.J. (1998). Leadership as Pedagogy, Capital Development and School Effectiveness. *International Journal of Leadership in Education*, 1(1), 37-46.